

مرکز مدیریت حوزه های علمی خاوران

آداب معاشرت با همسر

استاد راهنما: زنده یاد دکتر سلطان محمدی

مؤلف: لیلا ایمانی راد (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) اراک

سال تدوین: تابستان ۹۲

چکیده

حسن معاشرت در میان همسران دارای اهمیت ویژه ای می باشد و از آنجا که رابطه زوجیت رابطه طرفینی است هر یک از زوجین نسبت به یکدیگر وظایفی دارند. استقبال و بدرقه شوهر، رضایت مرد از همسر خویش، آراستگی زن برای شوهرش، اطاعت و تمکین و رفتار محبت آمیز داشتن، شوهر را سراپا شیفته زن می کند و محل آرامش و آسایش او را خانه قرار می دهد که اینها از آداب و رسالات زنان می باشد. شوهر نیز در قبال همسر خود وظایفی دارد؛ ابراز محبت، نیکی به زنان و پرهیز از خشونت و سخت گیری نکردن با زنان و خوشرفتاری با آنان می باشد مردان باید برای تأمین نیازهای خانواده بر دامنه فعالیت های خود بیفزایند، همچنین همکاری مرد در کارهای خانه دارای جایگاه بس عظیم می باشد. عفو و بخشش همسران در هنگام خطا، خوش خلقی و خوش رویی با همسر، آراستگی همسران برای یکدیگر، رفق و مدارا با یکدیگر، احترام به وابستگان همسر، ارضای خواسته ها و نیازهای یکدیگر به طریق مطلوب در برقراری روابط گرم و سالم میان آنها مؤثر است، لذتی که از چنین روابطی برای زن و مرد حاصل می شود، لذت بهشتی است که عقل و شرع هم نیکویی آن را تأیید می کند و از ضروری ترین رفتارهای اخلاقی میان همسران وفادارای است و ارتباط کلامی سالم باعث شکوفایی دوستی و مهرورزی بین آنها و رازداری همسران نشانه امانتداری است. از آسیب های گفتاری میان همسران می توان به عدم درک یکدیگر، عدم صداقت، کم حرفی، مقایسه همسر با دیگران، توجه بیشتر به حرف دیگران اشاره نمود. آشنا نبودن زن و مرد به وظایفشان، دیر آمدن شوهر، اعتیاد و سیگار، تفاوت آداب و فرهنگ، توقعات و انتظارات بیش از حد، دیر آمدن شوهر از آسیب های رفتاری زوجین می باشد. زوجین با شناخت حقوق متقابل، همسویی بینش ها و باورهای مذهبی، ارضای نیازهای جنسی، تنظیم رابطه صحیح میان دو خانواده، همسویی دیدگاههای فرهنگی و اجتماعی گامی مهم در ایجاد روابط سالم میان خود بر می دارند.

واژگان کلیدی: معاشرت، زن، مرد، وظایف، آسیب شناسی، روابط سالم

فصل اول: آداب و معاشرت زوجین در آموزه های دینی

۴	الف. آداب و رسالت زنان نسبت به مردان
۴	۱- استقبال و بدرقه شوهر
۵	۲- آراستگی برای شوهر
۶	۳- جلب رضایت شوهر
۷	۴- همدلی و همراهی با شوهر
۸	۵- آرامش بخشیدن
۹	۶- اطاعت و تمکین
۱۲	ب. وظایف و رسالت های مردان نسبت به زنان
۱۲	۱- احترام و محبت به زن
۱۳	۲- پرهیز از بداخلاقی و خشونت با زن
۱۴	۳- خوشرفتاری با زن
۱۵	۴- مشاوره و همفکری
۱۷	۵- محافظت خانواده از انحراف
۱۸	۶- تأمین رفاه مناسب و توسعه بر خانواده
۱۹	۷- تعاون و همکاری مرد در خانه
۲۰	۸- پرداخت حقوق و مهریه
۲۲	ج. وظایف متقابل زوجین
۲۲	۱- عفو و گذشت
۲۴	۲- وفاداری
۲۵	۳- سازگاری
۲۶	۴- روابط کلامی سالم
۲۶	۵- خوش خلقی و خوشرویی
۲۷	۶- آراستگی
۲۸	۷- عفت و پاکدامنی
۲۹	۸- رفق و مدارا
۲۹	۹- احترام به وابستگان همسر
۳۰	۱۰- اهتمام به خواسته های یکدیگر
۳۱	۱۱- صلح و سازش

- ۱۲- حسن ظن ۳۲
- ۱۳- رازداری ۳۳
- ۱۴- قدردانی و سپاسگزاری از همسر ۳۴
- ۱۵- هدیه دادن به همسر ۳۵
- د. معاشرت با همسر در سیره پیشوایان ۳۷
- ۱- کمک به همسر ۳۷
- ۲- پرستاری و عمل به سفارشهای همسر ۳۸
- ۳- دلجویی و احترام ۳۹
- ۴- توجه به خواست همسر ۴۰
- ۵- آراستن خویش برای همسر ۴۱
- ۶- گذشت در برابر لغزشها ۴۳

فصل دوم: آسیب شناسی رفتاری - گفتاری همسران

- الف. آسیب شناسی گفتاری ۴۵
- ۱- محکوم کردن و مچ گیری یکدیگر ۴۵
- ۲- مقایسه همسر با دیگران ۴۵
- ۳- عدم درک یکدیگر ۴۶
- ۴- عدم صداقت و فریبکاری ۴۷
- ۵- کم حرفی و بی نشاطی ۴۸
- ۶- عصبانیت و بداخلاقی ۴۸
- ۷- توجه بیشتر به حرف دیگران ۴۹
- ۸- فاش نمودن راز زندگی و نقطه ضعف ها ۵۰
- ب. آسیب شناسی رفتاری ۵۲
- ۱- آشنا نبودن زن و مرد به وظایفشان ۵۲
- ۲- عدم احترام متقابل به اقوام یکدیگر ۵۳
- ۳- دیر آمدن شوهر ۵۳
- ۴- اعتیاد و سیگار ۵۴
- ۵- شاغل بودن برخی زنان ۵۵
- ۶- رفت و آمد زیاد با اقوام یک طرف ۵۶
- ۷- تجملات و تشریفات ۵۲

۵۷	۸- تفاوت در آداب و فرهنگ ها
۵۸	۹- عدم فرزندآوری و نازایی
۵۹	۱۰- فقر و بیکاری
۵۹	۱۱- توقعات و انتظارات بیش از حد
۶۱	۱۲- سختگیری و عدم اعتدال
۵۱	۱۳- خودنمایی زن و چشم چرانی مرد

فصل سوم: روشهای بهسازی روابط زوجین

۶۴	الف. پیش نیازهای بهسازی روابط
۶۴	۱- احترام و تحریم یکدیگر
۶۵	۲- چشم پوشی از خطاها
۶۷	۳- عذرخواهی هنگام اشتباه
۶۸	۴- برخورد منطقی
۶۹	۵- رعایت عفاف و حدود الهی در روابط خانوادگی
۷۰	۶- ایثار و فداکاری
۷۳	ب. عوامل مؤثر در ایجاد روابط سالم
۷۳	۱- شناخت حقوق متقابل
۷۴	۲- همسویی بینش ها و باورهای مذهبی
۷۵	۳- همسویی دیدگاه های فرهنگی و اجتماعی
۷۵	۴- همانند سازی زن و شوهر با یکدیگر
۷۶	۵- ارضای نیاز جنسی
۷۷	۶- هم آهنگ کردن خود با شرایط زندگی
۷۸	۷- تنظیم رابطه صحیح میان دو خانواده
۷۹	۸- خداترسی طرفین
۸۰	جمع بندی و نتیجه گیری
۸۵	فهرست منابع

مراقبت از خویش، لذت و کامجویی های گوناگون جنسی را به همسر خود منحصر ساخت و اجتماع را محل کار و تلاش قرار داد پس از انجام فعالیت های روزانه با شوقی وصف ناپذیر در انتظار ملاقات با همسر و تأمین نیازهای عاطفی و غریزی خویش به آغوش خانواده باز می گردد و زن با آراستگی جسمی و روحی، مهر و محبت همسر خویش را به انحصار خود در می آورد.

شریعت اسلام بر رعایت تقوا در روابط جنسی تأکید بسیاری دارد. از یک سو رعایت عفت و حیا و حفظ مرزها در روابط خانوادگی و اجتماعی مورد اهتمام بوده است و از سوی دیگر غیرت ورزی مردان نیز لازمه زندگی خانوادگی است. البته به همان میزان که غیرت در جایگاه خود در عفت همسر مؤثر است، غیرت نشان دادن در غیر جایگاه درست آن در دوری آنان از عفاف و پاکدامنی تأثیرگذار خواهد بود. نظافت و آراستگی همسر از جمله اموری است که زمینه ساز تحقق حیای همسر است. پیرایش، آرایش و ارتباط مطلوب از عوامل ایجاد و حفظ عفت همسر و زمینه سازگاری همسران به شمار می رود. تأکید اسلام بر آراستگی زن و شوهر برای یکدیگر در محیط خانواده مبتنی بر این نیاز زن و مرد است تا در پرتو تأمین آن از انحراف، بیراهه رفتن و خودنمایی در جامعه جلوگیری شود.

زن و شوهر به منزله لباس یکدیگرند که نه تنها پوشاننده زشتی های یکدیگر بلکه زینت دهنده همسر خود هستند. زن و شوهر باید محرم اسرار یکدیگر باشند و همانند همسری امین عیوب یکدیگر را بپوشانند و از افشای اسراری که ممکن است باعث دردسر و اختلاف شود خودداری کنند زیرا آثار رازداری در محیط خانواده به مراتب مهمتر و بیشتر از اجتماع خواهد بود. زن و شوهر باید توجه کنند که انسان ها به آسانی و به سرعت نمی توانند به خطاها و اشتباهات خود پی ببرند بلکه باید به شیوه ای بسیار لطیف و با روشی ملایم از خطاهای یکدیگر چشم پوشی و نسبت به یکدیگر گذشت کنند.

با وجود آنکه زنان، استعداد شگرف و مسئولیت مهمی در کنترل بحرانهای خانوادگی دارند اما امروزه زن کمتر از گذشته می تواند آرامش روانی برقرار کند و از فشارهای زندگی بکاهد و از رویارویی با مشکلاتی چون

بدخلقی، فقر اقتصادی و بیکاری همسر ناتوان است. گاه در چنین مواقعی با ایجاد فشار روانی، امکان موفقیت مرد در حل مشکلات را کاهش، و زمینه ی آسیب پذیری او را افزایش می دهد.

مسئولیت آموزش های مربوط به روابط زن و شوهری بر عهده نهادهای رسمی و غیر رسمی از جمله آموزش و پرورش، حوزه های علوم دینی و نهاد تبلیغی، سازمانهای مردم نهاد می باشد.

سیاست حاکم بر ارائه این آموزش ها یا باید به این صورت باشد که حقوق زنان در متن آموزشی مردان و حقوق مردان در متن آموزشی زنان در نظر گرفته شود تا هر جنس را با تعهدات خود نسبت به جنس مخالف آشنا سازد و یا آنکه در کنار آموزش های حقوقی، آموزش های اخلاقی را نیز در نظر می گیرد تا از تأثیرات منفی آن بکاهد همچنین ارتباط با خانواده همسر و خانواده خود پس از ازدواج، مهارت مواجهه با بحرانهای زندگی از جمله بیکاری، فقر، خشم، مهارتهای اقتصادی و حوزه درآمدزایی می باشد که با توجه به سن، جنس، وضعیت فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مخاطب قابلیت انعطاف دارد.

امید است روزی فرا رسد که تمام همسران نسبت به وظایف خویش آشنا باشند و مسائل مربوط به همسران در هر زمانه ای لباس زیبای اخلاق را بر تن کنند زیرا فرزندان هر خانواده، رفتار و گفتار و تمامی کنش و واکنش های انسانی خود را در آئینه رفتار و اخلاق والدین خود می بینند و از آن الگویی برای زندگی خود می سازند. پس سرنوشت و آینده فرزندان نیز نهالی خواهد بود که بذر آن را پدر و مادر کاشته اند. این مسئولیت سنگین، وظیفه والدین را در امر روابط زناشویی دشوارتر و حساس تر می کند، بنابراین تعهد همسران به وظایف اخلاقی موجب احساس همگرایی و همدلی مثبت شده و فضای خانوادگی در اثر این نتایج، بالنده و بانشاط خواهد شد. همچنین فرزندان در چنین خانواده ای به سوی خیر و صلاح سوق پیدا می کنند.

- ۱- ابن شهر آشوب، ابوجعفر، ۱۴۰۵ق، مناقب آل ابی طالب، بیروت، درالاضواء.
- ۲- افروز، غلامعلی، ۱۳۷۷، همسران برتر، تهران، انجمن اولیاء و مربیان.
- ۳- امینی، ابراهیم، ۱۳۷۲، اسلام و تعلیم و تربیت ۱، تهران، انجمن اولیاء و مربیان.
- ۴- امینی، ابراهیم، ۱۳۸۶، آیین همسررداری (چاپ هفتم)، قم، انتشارات سبط اکبر.
- ۵- پاینده، ابوالقاسم، ۱۳۸۲، نهج الفصایح، تهران، دنیای دانش.
- ۶- حر عاملی، محمدبن حسن، ۱۴۰۹ق، وسائل الشیعه، قم، آل البيت.
- ۷- حسینی، داود، ۱۳۸۶، روابط سالم در خانواده، قم، بوستان کتاب.
- ۸- حسینی، احمد، ۱۳۸۰، بهداشت روانی همسررداری، (چاپ اول)، تهران، انتشارات مفید.
- ۹- رشید پور، مجید، ۱۳۶۵، روانشناسی ازدواج در اسلام (چاپ اول)، تهران، انجمن اولیاء و مربیان.
- ۱۰- رشیدپور، مجید، ۱۳۸۳، تعادل و استحکام خانواده، تهران، انتشارات اطلاعات.
- ۱۱- ری شهری، محمد، ۱۴۱۶ق، میزان الحکمه، قم، درالحديث.
- ۱۲- سادات، محمد علی، ۱۳۷۸، راهنمای همسران (چاپ چهارم)، چاپ و نشر دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- ۱۳- شرفی، محمدرضا، ۱۳۷۴، خانواده متعادل، تهران، انجمن اولیاء و مربیان.
- ۱۴- صدوق، محمدبن علی بن بابویه، ۱۴۰۴ق، من لا یحضره الفقیه، قم، جامعه مدرسین.
- ۱۵- طوسی، محمد بن حسن، ۱۳۷۰، مکارم الاخلاق، قم، شریف رضی.
- ۱۶- عسگری، حسین، ۱۳۸۰، نقش بهداشت روان در ازدواج، زندگی زناشویی و طلاق، تهران، انتشارات گفت و گو.

۱۷- پناهی، علی احمد، احمد حسن، شریفی، بایسته های اخلاقی همسران و نقش آن در تربیت فرزندان، معرفت اخلاقی، ش ۱.

۱۸- عیسی زاده، عیسی، ۱۳۹۰، خانواده قرآنی، قم، موسسه بوستان کتاب.

۱۹- قائمی، علی، ۱۳۶۲، خانواده و مسائل همسران جوان، تهران، انتشارات امین.

۲۰- قائمی، علی، ۱۳۸۰، خانواده و نقش بنیادین آن، تهران، سازمان ملی جوانان.

۲۱- کاشفی، محمدرضا، ۱۳۷۶، آیین مهرورزی، قم، دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم.

۲۲- کلینی، محمد بن یعقوب، ۱۳۷۹، اصول کافی، تهران مکتبه الاسلامیه.

۲۳- کوهی، محمد رضا، ۱۳۸۳، آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن (چاپ دوم)، انتشارات اتقان.

۲۴- گری، جان، ۱۳۸۶، مردان مریخی و زنان ونوسی، ترجمه سیدرضا نیازی (چاپ ششم)، انتشارات نیما.

۲۵- مجلسی، محمدباقر، ۱۴۰۵ ق، بحارالانوار، بیروت، دار احیاء التراث العربی.

۲۶- محمد زاده، راضیه، ۱۳۸۹، زن اگر اینگونه می بود، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر.

۲۷- محمدی نیا، اسد الله، ۱۳۸۵، آیین همسرمداری در زندگی حضرت فاطمه (س)، قم، سبط اکبر.

۲۸- مصباح یزدی، محمد تقی، اخلاق در قرآن، قم، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره).

۲۹- مظاهری، حبیب اله، ۱۳۷۰، سیری در مسائل خانواده، سازمان تبلیغات انتشارات بهمن.

۳۰- ملکی، حسن، ۱۳۸۵، چگونه با تفاهم زندگی کنیم، زنجان، نیکان کتاب.

۳۱- نجفی یزدی، سید محمد، ۱۳۷۸، ازدواج و روابط زن و مرد، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به

حوزه علمیه قم.

۳۲- نوری طبرسی، میرزا حسین، ۱۴۰۸ ق، مستدرک الوسائل، بیروت، دار احیاء التراث العربی.

